

Kulttuurisampo

Suomalainen kulttuuri semanttisessa webissä

Näin vaikuttavin visioin “Kansallisen palvelun prototyypin” julkistustilaisuudessa kuultiin esittelyjä ja käytiin keskustelua Kansallismuseon auditoriossa Kullervon päivänä 25.9. Tilaisuuteen saapuville kirjasto, arkisto- ja museoalan edustajille jaettiin hankkeen vetäjän, tutkimusjohtaja Eero Hyvösen laatima raportti. Sen etusivulla oli hankkeen ydinkohdat:

”Raportti esittelee vision, mallin ja sen toteutuksen kansallisesta museoiden, kirjastojen, arkistojen ja muiden organisaatioiden kulttuurisisältöjen yhteisöllisestä julkaisukanavasta Kulttuurisammosta, joka ei unohda myöskään kansallisia sisällöntuottajia. Kulttuurisampo-järjestelmä koostuu kolmesta osasta: 1) Kulttuurisammon asiakasliittymä on semanttiseen webiin perustuva portaali, joka yhdistelee sisällöllisesti toisiinsa noin 20 eri museon, kirjaston ja arkiston sisältöjä sekä kansalaisten mm. Wikipediaan tuottamia verkkoaineistoja. Portaali tarjoaa loppukäyttäjälle uudenlaisia älykkäitä käyttöliittymiä, temaattisia näkökulmia ja visualisointeja tutustua kokoelmiin ja aineistoihin. 2) Sisällöntuotannon rajapintojen kautta museot, kirjastot, arkistot ja muut kulttuurisisältöjen tuottajaorganisaatiot ja kansalaiset voivat

julkaista yhdessä sisältöjään modernilla tavalla semanttisessa webissä. 3) Järjestelmä perustuu W3C:n suositukseen ja kansallisen semanttisen webin FinnONTO-sisältöinfrastruktuuriin, joka tarjoaa kulttuuriorganisaatioille sanasto- ja ontologiapalvelut ja työvälineitä kustannustehokkaaseen sisällöntuotantoon. Kulttuurisampo-järjestelmä on kehitetty ja toteutettu v. 2004-2008 Teknillisessä korkeakoulussa ja Helsingin yliopistossa laajan kansallisen konsortion tuella. Järjestelmä on semanttisessa rikkaudessaan ja yhteisöllisyydessään ensimmäinen laatuaan maailmassa.”

On itsestään selvää, että taistelu sieluista ja asiakkaista ja sen kautta määrärahoista ja työpaikoista entisestään kovenee. Pysyäkseen taistelussa mukana on korkeakoulujen ja muistiorganisaatioiden innovoitava ja tehtävä se yhdessä, siitä kai aikaisemmat eKAM-hankkeet tai uusi Aalto-korkeakoulu on eräs osoitus. Kulttuurisampo-hankkeelle voi toivottaa onnea ja ihailla jo tehtyä työtä ja innostusta millä sitä viedään eteenpäin.

Julkistustilaisuudessa mukana ollut kollegani painotti Kulttuurisamossa olevan merkityksellistä se, että koneet nähdään merkittävänä käyttäjäryhmänä. Ihmiset asiasanoittavat objekteja, jotta koneet löytäisivät ne. Mutta saada aikaan käyttöliittymä joka todella - kiitos ontologian ja semanttisen webin - kykenee muullakin tasolla kuin koulujen tarpeisiin tuottamaan uutta tietoa ja osoittamaan tarpeellisuutensa yhteiskunnassa ja tiedemaailmassa, siinä lienee urakkaa kerrakseen. Joku voisi sanoa, ettei se voi onnistua tiedon pirstaleisuuden ja moniulotteisuuden takia ja puuttuvien resurssien takia. Jotta voidaan indeksoida tietoa järkevästi pitäisi olla riittävästi silmäpareja ja aivoja perehtymässä kokoelmiin ja lukemassa verkkoaineistoja; pitäisi kyetä määrittelemään ja erittelemään tietoja ja saada aatokset konvertoitua FinnONTOON, niin että Hyvösen mainitsemat sisältötuotannon rajapinnat todella kohtaavat ja tuloksena on ”modernilla tavalla tuotettuja sisältöjä” ja vielä kustannustehokkaasti. Tämä viimeinen vaatimus on jo uhkaamassa hanketta, sillä tietoon perehtyminen, sen analysointi ja metakielille saattaminen on aikaa vievää ja voi onnistua korkeintaan tyydyttävästi. Siitä kirjastotyön hidas historia on hyvänä esimerkkinä. Kone on kyllä nopea, mutta sen käyttäjä ei, evoluutio ei tunnu pysyvän tämän ikuisessa huomiossa huohottavan kulttuurimme vauhdissa mukana.

Ovatko museoiden, arkistojen ja kirjastojen aineistot Kulttuurisampon yhteensopivia, kivikirves valokuvana, palimpsestin epäselvä teksti tai kappalaisen kaamea käsiala, jossa suurennuslasikaan ei auta. Mutta on helpompia kohteita eikä ole vähintäkään epäilystä, etteikö tiettyjen aineistojen osalta Kulttuurisampo todella jauha hankkeessa mukana olleiden toiveiden mukaisia jauhoja. Riski vain on että leipien lajivalikoima jää suppeaksi ja viivytykset ja hakutuloksiin pettyminen palauttavat ainakin tutkijat alkuperäisempien tutkimusaineistojen pariin. Sitä vastoin tietoyhteiskunnassa kulttuurisampo voi olla uusi sivistysväline. Kulttuurisampo-iltapäivän aikana annettiin esimerkkejä mitä sampo voisi jauhaa: Maanmittauslaitoksen vanhat kartat semanttisessa webissä interaktiivisena palveluna, historialliset kunnat ja paikat kartalla, Wikipediasivujen ja Kansallisbiografian yhdistäminen, ja vielä semanttinen videodokumentti: saappaan tekeminen.

Toki osa haluaa edelleen mennä ihan oikeaan museoon katsomaan oikeita esineitä, kävellä kirjaston uutuuskirjojen värikirjon ääreen, lainata niitä tai jäädä nahkaselkien kuviteltuun tuoksuun, arkiston rauhaan. Kaikille se ei ole mahdollista ja silloin Kulttuurisampo on muutaman hiirenklikkauksen päässä osoitteessa <http://www.kulttuurisampo.fi>.

Kullervonpäivänä opimme myös mikä on *leijuke*, tämä uudissana eli englanniksi *widget*, mikä raportista suoraan lainattuna tarkoittaa että ”Kulttuurisampo-konseptissa yksittäiset sisällöntuottajat tuodaan voimakkaasti esiin omien ”kotisivujen” avulla, ja portaalien yhteiset sisällöt voidaan ottaa käyttöön semanttisesti rikastuneina sisällöntuottajien omilla verkkosivuilla erityisinä ”leijukkeina”. Aika sitten näyttää miten leijukkeet leijuvat vai onko puhti pois.

Teksti:
Esko Rahikainen
Kansalliskirjasto

Kuva:
Kari Timonen
Kansalliskirjasto